

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok ——— 4.— koruny.
Na pol roka ——— 2.—
Na štvrt' roka ——— 1.—
Jednotlivé číslo 8 hal.

Hlavný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT
Zodpovedný redaktor :
JÁN BARTOS, krajinjský vyslanec
Za vydavateľ'stvo zodpovedný :
JÁN MOLNÁR, pápežský prlát

Redakcia a vydavateľ'stvo :
Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Nový poriadok válečného podporovania.

Kresťanská ľudová strana rozhodným jej bojom v zasadnutiach snemovne krajinjských vyslancov dosiahla, že vláda konečne odhodlala sa ku zavedeniu spravodlivejších poriadkov pri udeľovaní válečnej podpory. Vyslanci kresťanskej ľudovej strany nedosiahli síce všetko, čo žiadali, nové poriadky ale o válečnej podpore obsahujú značné uľavenia a spravodlivejšie pokračovanie pri udeľovaní válečného podporovania a zaiste prestanú tie krivdy a nespravodlivosti, aké panovaly pod predošlým nariadením. Na válečnú podporu utisnuté ženy vidia z tohoto, že zakaiaľ ich mužovia na bojištiach krváčali, kresťanská ľudová strana rozhodne a bezzistne bránila ich záujmy a terajšiu vládu naviedla, aby nespravodlivé a urážlivé nariadenie, ktoré o válečnej podpore vydal Tisza, zamenila a opravila.

Prítomne kresťanská ľudová strana zas na tom pracuje, aby **invalidní, zmrzačení vojaci k uľaveniu ich žalostného stavu dostávali značne zvýšené poplatky.**

Kresťanská ľudová strana neohrozene bojuje za každej príležitosti, keď sa jedná o pravé a životné záujmy ľudu.

O novom nariadení pofažne udeľovania válečnej podpory posiaľ dozvedeli sme sa nasledovné:

Nové nariadenie o válečnej podpore v prvom rade značne zvyšuje válečnú podporu. V druhom rade proti doterajšiemu systému válečného podporovania zdvihnuté vôbec ponosy nielen skrže to zastavuje, že válečnú podporu značne zvyšuje, lež že aj spôsob udeľovania válečnej podpory stavá na zcela nové základy. Konec robí tomu systému, ktorý sme vždy za zlý uznávali, proti ktorému sme neustále bojovali a ktorý ohľadom válečného podporovania, dedinu zcela vysluhoval rukám notárov a skrže to príležitosť zadržoval ku najrôznejším zneužívaniam na úkor ubiedeného ľudu.

V každej obci a v každej stolici účinkovať budú

válečnej podpory výbory, v ktorých zastúpení budú aj tí, čo dostávajú válečnú podporu. Pri riadnom válečnom podporovaní nové nariadenie spôsobu poskytuje aj ku mimoriadnemu podporovaniu. **Zvýšené válečné podpory vyassignujú už rátajúce od 1. novembra.** Nové nariadenie zadosť činí aj oprávnenej požiadavke rodín vojakov aktívnu službu konajúcich, nakoľko aj tieto vriaďuje medzi rodiny ku válečnej podpore oprávnené, z ktorej dľa predošlého nariadenia zcela byly vytvorené. *Rodiny vojakov v aktívnej službe stojacich aj vtedy budú účastné válečnej podpory, keď čas ich aktívnej služby ešte nevypršal.* Druhá zvláštna novota terajšieho nariadenia je, že dôstojníkov v reserve, mimo služby a v landšturme, otec, matka, bratia, sestry, ktorí posiaľ na válečnú podporu nárokov nemali, odteraz zarovnak účastní môžu byť válečnej podpory. Nariadenie válečné podpory delí v tri triedy. I. Na válečné podpory v malých a veľkých obciach. II. Na válečné podpory v mestách s právomocnosťou a sriadeným magistrátom. III. Na válečné podpory v Budapešti, vo Fiume, v Prešporoku a v Záhrebe.

V obciach bývajúce rodiny, dľa počtu členov rodiny, válečnej podpory mesačne dostanú 36—200 kor., okrem toho takým, čo bývajú v nejakých bydlách, dľa počtu členov rodiny, prislúcha válečná podpora na bydlu 10—25 korún; z dvoch členov pozostávajúca rodina odteraz válečnej podpory dostane mesačne 60 korún a bytné, (posiaľ dostala 34 korún 20 halierov); rodina s tromi členami, ktorá posiaľ dostávala 51 korún 30 halierov válečnej podpory, napozatým dostane 80 kor. a bytné. V mestách so sriadeným magistrátom a právomocnosťou válečná podpora dľa počtu členov rodiny obnáša 42—220 korún, bytné ale 20—50 korún; vo veľkých mestách patriacich do tretej triedy válečná podpora obnáša 48—240 korún, bytné ale 35—90 korún.

Nariadenie zcela zastavuje právo notárov ku pokračovaniu pri udeľovaní válečnej podpory. Napozatým v každej obci a v každom meste sostavené budú «o válečnom podporovaní mienku podávajúce výbory», ktoré preskúmajú okolnosti každej o podporu uchádzajúcej sa rodiny, o jej pomeroch a počte jej členov podajú

mienku, ktorú potom sdelia hlavnému slúžnemu, patrične mešťanostovi, ktorí povolani sú rozhodnúť v otázke válečnej podpory. Finančná diredkcia napozatým nebude mať žiadneho práva zaoberať sa so záležitosťami válečnej podpory.

Rozhodnutie hlavného slúžneho, patrične mešťanostu s týmto ale nebude ešte zcela zakončené. Kto s týmto uzavretím není spokojný, môže apellovať ku «výboru apelláty», ktoré po celej krajine v každej stolici, v mestách právomocenských, ďalej v Budapešti a vo Fiume budú sriadené. «Výbor mienku podávajúci» pozostávať bude z päť členov, z ktorých štyroch členov vyvolí si obyvateľstvo obce; členom tohoto výboru môže byť aj ženská. S právom porady, lež bez práva hlasovania budú v tom výbore dvaja členovia z obce, účastní válečnej podpory, ktorí teda s pádu na pád podať vedia praktickú mienku. Výbor apelláty pozostávať má z deväť členov, predsedom je podžupan, členov, bez ohľadu na pohlavie, volí stoličný výbor.

Všetky organizácie Katolíckej Ludovej Jednoty s týmto vyzývame, nech bezodkladne starajú sa o to, aby sa všade do tohoto výboru dostali najlepší vodcovia skupín a miestni správcovia Katolíckej Ludovej Jednoty. (Dokončenie nasl.)

Pojednávanie o pokoji s Rusmi.

V Breste znova vyjednávajú.

Brest Litovský, 8. januára. (Uh. Tel. Kancellária.) Dnes popoludní predsedovia tu shromaždených delegácií mali predbežnú poradu, na ktorej boli prítomní: rakúsko-uhorský zahraničný minister gróf Czernin, nemecký zahraničný štátny sekretár Kühlmann, bulharský minister pravosúdia Popovič, ruský ľudový komisár zahraničných záležitostí Trockij, ukrajinský obchodný a priemyselný štátny sekretár Vsevolod Holubovič a turecký veľvezír baša Talaat. Po poradení sa o formálnych a programných otázkach na stredu, 9. januára predpoludnie o 11. hodine určili plenárne zasadnutie. Pozdejšie medzi zastupiteľmi ústredných mocností a povereníkmi Ukrajiny boly porady.

Trockij o ceste do Brestu.

Ruský ľudový komisár zahraničných záležitostí Trockij pred odcestovaním do Brestu Litovského petrohradskému zpravodajcovi londýnskeho «Daily Newsu» povedal:

— Rusko sa pevne držalo, bo jeho revolúcia bola počiatkom pohybu pokoja v Europe. Držanie sa Nemecka ukazuje, že nemecká vláda je múdrejšia, ako vlády štátov antantu a že má viac citu ku poznaniu skutočnosti. Ústredné mocnosti poznajú pravých činiteľov a týmto sa dajú viesť. Všetko možné urobím, aby sa štáty antantu zúčastnily na vyjednávaniach o pokoji. Ale keď štáty antantu budú váhať zúčastniť sa vo vyjednávaniach, budem počítať s okolnosťami a stiahnem potrebné konsekvencie. Este len to chcem povedať, že

som nie prorok a že v najbližšie dni v Breste Litovskom snáď definitívne bude rozhodnuté o budúcom držaní sa Ruska.

Plenárne zasadnutie delegátov.

Uhorská Telegrafická Kancellária oznamuje z Brestu Litovského s dátumom 9. januára.

Na stredajšom spoločnom zasadnutí krem plnomocníkov ústredných mocností prítomní boli aj zastupitelia vlády ľudových komisárov s Trockým, ľudovým komisárom zahraničných záležitostí, taktiež aj delegáti Ukrajinskej republiky pod vedením štát. sekretára obchodných a priemyselných záležitostí Holuboviča. Zasadnutie zahájil predpoludním o 11. h. plnomocník Turecka veľvezír baša Talaat. Veľvezír po pozdravení prítomných predsedníctvo oddal nemeckému zahraničnému štátnemu sekretárovi Kühlmannovi, ktorý nato povedal reč, v ktorej vyhlásil, že pevným a nezmeniteľným uzavretím štyroch spojených mocností je, že nie sú v tom polohení, aby vo vyjednávaniach započatých o predbežnom pokoji v Breste na inom mieste pokračovali.

Osvedčenie Czernina.

Po reči predsedu štátneho sekretára Kühlmanna hlásil sa k slovu rakúsko-uhorský zahraničný minister gróf Czernin a ku poznámkam svojho kolegu dodal:

Príčiny, pre ktoré v prítomnom okamihu rozhodne odopierame preloženie vyjednávani do neutrálnych krajín, sú dvojaké. V prvom rade technické. Aj vy aj my sme v bezprostrednom telegrafickom spojení s našimi príslušnými vládami a každý deň vedie sa porada medzi nami a našimi vládami. Tohto spojenia sa nemôžeme zrieknuť, keď nechceme, aby sme vyjednávania nekončne obfázili. Ale ešte aj od tejto o veľa dôležitejšia je druhá príčina. Svojho času vy ste nás povolali ku vyjednávaniu o všeobecnom pokoji. My sme pozvanie prijali a dohodli sme sa ohľadom základu všeobecného pokoja. Vaši spojenci vám neodpovedali a tak dnes už niet reči o vyjednávaní smerujúcom ku všeobecnému pokoji, lež len o osobitom pokoji medzi Ruskom a ústrednými mocnosťami. Preloženie vyjednávani na neutrálne územie poskytlo by mocnostiam antantu žiadajú príležitosť k tomu, aby vyjednávania mohli mať. Vláda Anglicka a Francúzska pred a za kulissami urobila by všetko, aby prekazila uzavretie osobitého pokoja. My západným mocnostiam nechceme dať k tomu spôsobu, ale by sme boli k tomu náklonní na ustáť sa majúcom mieste vydržiavať formálne záverečné vyjednávanie a podpísať smluvu pokoja.

Čo sa týče meritornej časte vyjednávani, ohľadom čoho sa medzi nami ešte nestalo dohodnutie, na poslednom spoločnom zasadnutí záväzne sme sa dohodli, že túto otázku upravíme pred výbor, ktorý hneď musí započat svoju prácu. Štyri spojenecké ústredné mocnosti úplne súhlasia v tom, že vyjednávania musíme skončiť na základe, ktorý nemecký zahraničný sekretár a ja sme rozvinuli a ruskí delegáti záväzne prijali. Keď

ku ruskej delegácii patriacich pánov preniká ten istý úmysel, vtedy prideme ku výsledku, ktorý pre nás všetkých bude uspokojivý, keď ale nie, veci v potrebnom smere pojdu ďalej. Za pokračovanie vo vojne ale v tomto páde zodpovednosť bude pripadať výlučne na pánov prislúchajúcich k ruskej delegácii.

Pripojenie sa tureckých a bulharských zástupcov.

Veľvezir baša Talaat v mene Turecka, minister pravosúdia Popovič ale v mene Bulharska vyhlásili, že sa pripojujú ku rozvinovaniu plnomocníkov Nemecka a a Rakúsko-Uhorska.

Osvedčenie sa generála Hoffmanna.

Potom generál Hoffmann v mene nemeckej najvyššej vojenskej správy osvedčil sa, že má v rukách viac bezdrôtových telegramov a vyzvaní, ktoré podpísali zastupitelia ruskej vlády a ruskej najvyššej vojenskej správy a ktoré zčiasťky hanobia ustanovizne nemeckej armády a nemeckú najvyššiu vojenskú zpravu, zčiasťky nemecké čaty vyzývajú k revolúcii. Tieto telegramy a vyzvania bezpochybne urážajú ducha medzi dvoma armádami uzavretého príméria. V mene nemeckej najvyššej vojenskej správy ohradzuje sa proti forme a obsahu týchto telegramov a vyzvaní.

V mene rakúsko-uhorskej armády podmaršall Csieries, v mene bulharskej plukovník Gončev a v mene tureckej generál jazdy baša Izzed sa pripojili ku tomuto ohradzovaniu sa.

Osvedčenie sa ruských delegátov.

Na plenárnom zasadnutí vydržiavanom vo štvrtok predpoludním **ruská delegácia vyhlásila, že je náklonná pokračovať vo vyjednávaníach v Breste Litovskom.** *Rusi chcú pokračovať vo vyjednávaníach o pokoji bez ohľadu na to, či sa štáty antantu pripoja k vyjednávaniam alebo nie.*

Udalosti svetovej vojny.

Talianske bojište. Okrem delostreleckých bojov na celom fronte v celom týždni nebolo významnejšej udalosti.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Nemecké čaty na frontoch vo Flandrii aj v predošlom týždni s veľkými ztratami nepriateľa odrážaly všetky útoky.

Ztrata nepriateľa v povetných válečných silách činila v decembri na nemeckých frontoch 19 viazaných vzducholodi a 119 lietadiel, z ktorých 47 za nemeckými čiarami, ostatné za nepriateľskými posíciami spozorovateľne sa srútily. Nemecké čaty v boji utratili 82 lietadiel a 1 viazanú vzducholod.

Macedonský front. Na západnom brehu Prespanského jazera nemeckí streleckí vojaci vtrhli do nepriateľských posícií, ktoré dosiaľ bránili ruské čaty, a vrátili sa s viac francúzskymi zajatými.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Podmorské lode od 1. februára do 30. novembra potopily 8,256 000 tún.

Berlin, 8. januára. Úradne oznamujú: Naše podmorské lode na zatvorených vodách okolo Anglicka potopily 20.000 tún loďného priestoru. Prevažnú časť lodí potopily pri západnom pobreží Francúzska, ostatné v blízkosti anglického pobrežia. *Šéf admirality.*

Berlin, 8. januára. Ku úradnej zpráve o novšom zdare podmorských lodí Wolffova kancelária dodáva nasledovné nie úradné vysvetlenie: Podmorské lode nevedia pri každom útoku ustáliť meno, miesto určenia a náklad napadnutej lode. Zvlášte je to nemožné vtedy, keď loď vystrelila zo sprievodu. Nuž ale toto nie je ani dôležité. Hlavné je, aby sme potopili čím viac loďného priestoru. Lloyd George sám povedal: Loď znamená kanón, loď znamená chlieb, loď znamená víťazstvo. V takomto smysle podmorskými loďami *od 1. februára do 30. novembra roku 1917. potopených 8,256.000 tún* znamená taký veľký zdar, že anglický kontrolór národného stravovania v svojej obilnej bursy povedanej reči riekol: Spočítal som obeť podmorských lodí a zhrozil som sa. — Medzi časom anglická vláda nariadila, že každú do Anglicka plávajúcu loď, nech má akýkoľvek náklad, treba naplniť potravinami.

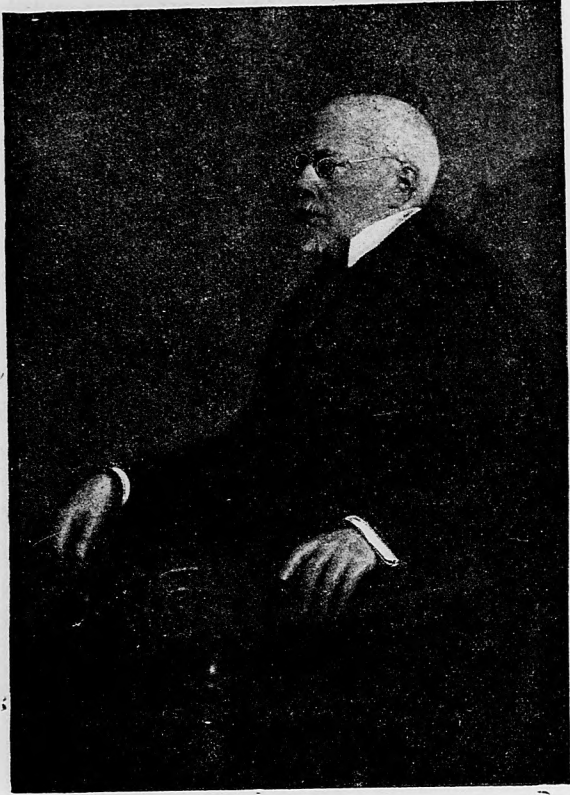
Odkaz Wilsona.

14 bodov programu svetového pokoja.

Londýnska Reuterova kancelária oznamuje, že predseda Spojených Štátov severoamerických Wilson washingtonskému kongressu (snemu) poslal odkaz, v ktorom v štrnástich bodoch uvádza podmienky, za ktorých svetový pokoj môže byť uskutočnený.

1. bod hovorí, že každá smluva pokoja má byť verejná a verejne uzavretá a aby viac neboly žiadne tajné medzinárodné smluvy, tajné medzinárodné dohodnutia, lež aby diplomacia vždy otvorene, pred tvárou celého sveta pracovala; 2. bod znie o úplnej slobode morskej plavby tak v čas pokoja jak vo vojne, vyjmúc mór, ktoré cieľom prevedenia medzinárodných smlúv boly celkom alebo čiastočne zavreté; 3. bod znie o nakoľko možno rýchlo zastavení každého hospodárskeho obmedzenia a o rovnosti ohchodného pomeru všetkých národov, ktoré sa pripoja k pokoji a spoja sa na jeho udržanie; 4. bod hovorí o obmedzení zbrojenia sa národov na najmenšiu mieru; 5. bod žiada slobodné, úprimné a celkom nestranné sriadenie všetkých koloniálnych záležitostí; 6. bod žiada vyprázdenie obsadeného územia Ruska a sriadenie všetkých Ruska sa týkajúcich otázok tak, aby Rusku bola poskytnutá príležitosť, aby neodvisle mohlo rozhodnúť v záležitosti svojho politického vývinu a národnej politiky; 7. bod hovorí, že Belgicko treba vyprázdniť a opäť reštaurovať, bo bez tohto by sila medzinárodného práva na veky

bola nastrbená; 8. bod hovorí, že celé francúzske územie treba vyprázdniť a obsadené časte reštaurovať, ďalej napraviť treba krivdu, ktorá Francúzsko roku 1871. so strany Nemecka stihla v elsas-lotharingskej otázke;

Gróf Georg Hertling, nemecký kancellár.

9. bod hovorí, že hranice Talianska treba opraviť dľa národných čiar; 10. bod hovorí, že národom Rakúsko-Uhorska pri prvej príležitosti treba umožniť autonómny vývin; 11. bod žiada vyprázdnenie a reštaurovanie Rumunska, Srbska, Čiernej Hory, ďalej pre Srbsko slobodný východ k moru; 12. bod žiada, že tureckej časti ozmanskej ríše treba zabezpečiť suverenitu, ale ostatným národnosťam, ktoré sú teraz pod tureckým panstvom, treba dať bezpochybné záruky ohľadom autonómneho ich vývinu, ďalej že Dardanelly treba otvoriť; 13. bod žiada postavenie neodvislého poľského štátu, ktorému treba dať slobodnú cestu k moru; 14. bod hovorí, že treba uzavrieť všeobecný sväz národov.

Wilson potom odkazuje Nemecku, že antant nechce proti nemu bojovať ani zbraňou, ani nepriateľskými obchodnými smluvami, jestli je náklonné spojiť sa s antantom a s ostatnými pokojamilovnými národami. Antant len to žiada, aby Nemecko zaujalo miesto rovnakého práva medzi národami sveta. Cez program svetového pokoja ľahá sa jasná zásada a tá je, aby všetky národy a národnosti sveta za spoločných podmienok slobodne a v bezpečnosti mohli žiť jedon pri druhom bez ohľadu na to, či sú silné alebo slabé. Ľud Spojených Štátov hotový je za túto zásadu obetovať svoje životy, česť a všetko čo len má.

Starajte sa o chudobné rodiny bojujúcich!

Brest Litovský.

Celý svet s očakávaním hľadá na Brest Litovský, kde sa vyjednáva o pokoj. Práve preto bude na čase predstaviť toto mesto et. čitateľom.

Brest Litovský bol založený v desiatom storočí tam, kde sa schádzajú rieky Bug a Muchanec. Poľské meno mesta je Brest Litewski, kdežto židia menujú ho Brisk de Lita. Čo pohraničné mesto bolo stálym bojišťom medzi poľským národom a ruskými kmenmi. Roku 1172. Kazimír Spravodlivý dal tu postaviť pevnosť. Mesto za dlhší čas bolo v rukách Jagellovcov, potom ho zaujaly kozácke a tatárske kmeny. Poľskí panovníci tu bývajúcim židom povolili veľké výhody. Dňa 23. januára roku 1793. na základe prusko-ruského dohodnutia mesto prešlo do vlastníctva Ruska. Počnúc od roku 1801. bolo okresným sídlom Grodnovskej gubernie. Od roku 1807. do roku 1815. bolo pohraničným mestom varšavského veľkokniežatstva; do roku 1830. ako takéto hrá rolu v poľskom kráľovstve.

Ruský cár Mikuláš I. poznajúc význam mesta Brest Litovský urobil stredišťom jedného systému pevností. Za citadellu najzodpovednejším bolo samé miesto mesta, preto ho dal rozbúrať a postavil ho o poldruha kilometra ďalej. Dľa plánov Vaubana stavaná citadella rozprestiera sa teda pri ústí Muchaneccu, na Brehu Bugu a v okruží 8—10 kilometrov obkolesuje ju 11 menších pevností. Nové mesto bolo postavené medzi rokmi 1830. a 1840. Málo miest je v Rusku, ktoré by tak pravidelne byly postavené, ako Brest Litovský. Robí dojem moderného mesta svojimi pravidelnými, neobyčajne širokými, stromami vysadenými ulíciami, murovanými domami a promenádami. Mesto sa rapídne začalo vyvíňovať. Kým roku 1824. malo sotva 4000, roku 1862. malo už vyše 20.000 obyvateľov.

Terajšie mesto pozostáva zo 103 pravidelných stvorcových skupín domov. Terajšie nemecké vojenské veliteľstvo cieľom ľahšieho orientovania cesty severo-južným smerom označilo písmenami, východno-západným smerom ale číslami. Chotár mesta obnáša 55.154 hektárov (506 desjatin). Mesto je stavané zväčša z kameňa, ale len štyri domy byly pokryté škrydlou. Roku 1913. malo 57.068 obyvateľov. Z týchto 39.152 bolo židov, 10.042 Rusov, 7536 Poliakov, ostatní boli rozličných iných národností. Takto Brest Litovský bol vlastne židovským mestom, ktorého sa židia obdivuhodnou láskou pridržali. Rusi mali tam dva veľké kostoly: chrám sv. Simeona (biely kostol na Kobrinskej ceste) a chrám sv. Mikuláša (modrý kostol v blízkosti nádražia). Katolícki Poliáci mali jedon jednoduchý kostol na kraji mesta, ktorý je teraz na srútení a v záhrade je cintorín nemeckých a rakúskych vojakov. Židia mali jednu hlavnú, dve obecne a 50 menších synagog. Pri každej bola knižnica, v ktorých bolo mnoho starých a cenných kníh a takto synagogy byly aj školami (Beth-Hamidrašd = dom bádania).

Brest Litovský mal desať elementárnych škôl, jednu reálku, jednu obchodnú školu a tri gymnasia. Ponevác

židia tvorili 10%-ov žiakov, preto osobite udržiavali 4 židovské elementárne školy a jedno gymnásium. Na celom Východe chýrečná škola «Talmud-Thora» tiež tu bola s 1200 poslucháčmi. Mimo toho bola tu rabínska prípravovňa zvaná «Jeschiba» a 4 verejné knižnice.

Kostoly a jedna synagoga len čiastočne utrpely od vojny, kdežto všetky školy, šesť nemocníc, synagogy, knižnice so všetkým vystrojením boli zničené počas pustošenia kozákov medzi 10. a 25. augustom r. 1915.

Brest Litovský bol obchodným mestom. V živom obchodnom spojení bol po rieke Bugu s Nemeckom, ale veľký obchod mal aj vo svojom okruží, pretože od Varšavy po Pinsk a od Vilny po Kovel nebolo väčšieho mesta. Okolie mesta tiež bolo ľudnaté. V čase pokoja v blízkosti bolo umiestnené viac vojenských sborov. Mimo toho, pretože stanica je železničným strediskom, bolo aj mnoho železničných zamestnancov. (Železničná stanica stála 3 milióny rubľov.) Obchod mesta pekne prekvital. Hlavnými článkami obchodu boli: tkanivá, koža, dohán a múka. Chemické dielne dorábali hlavne strojový olej, mydlo a sviece. V Breste Litovskom dorábané cukrárske pečivo a klobásy boli tiež chýrečné.

V meste bolo 16 sociálnych spolkov, viac spoločenských kruhov, tri divadlá a dve mestské záhrady. V čase pokoja v meste bola umiestnená jedna divízia, tri pluky a jeden pionírsky bataillon.

Dosiaľ som vždy písal, že v meste «bolo», mesto «malo». Áno. Bo mesto malo takýto obraz do augusta roku 1915.

Dňa 15. augusta roku 1915. vojenský veliteľ mesta rozkázal, že civilní obyvatelia behom štyroch dní musia opustiť mesto. Rakúsko-uhorské a nemecké čaty blížili sa obrovskými krokami. Vo veľkom meste vtedy bolo už len 4000 civilov. Vlakov dosť stálo pre utečencov, ale miesto na vlaku kúpiť bolo možno len za ohromnú summu. Ľudia zväčša utiekli pešo, alebo na vozoch. V rokytovských močiaroch, ktoré sú od mesta na východ, naši vojaci ešte i po viac mesiacoch našli zaviaznutých utečencov. Sotva že opustili ľudia svoje bydliská, do domov vlámali sa kozáci, všetko vyhádzali na dvor a na ulicu, kde na licitácii predali čakajúcim sedliakom od poly zadarmo. Čo nemohli predať, dolámali.

Hrúzyplné dni, pustošenie dosiahlo vrchola 24. a 25. augusta. Celé mesto pooblievali petrolejom a podpálili. Ktorý dom nezhorel, ručnými granátmi ho obrátili v rúmy. S ulice na ulicu pustošili, rúcali ruskí vojaci toto prekvitajúce mesto. Deväť desiatín Brestu Litovského bolo vtedy spustošené. Že ešte niekoľko domov ostalo celých, to možno ďakovať blíženiu sa našich vojsk.

Mackensenovi podriadené tri nemecké a rakúsko-uhorské vojenské sbory zaujaly 11 pevnosťami, mohutnou citadellou, nesmiernym množstvom potravín a munície opatrené mesto. Útok čakali od juhu a nemecké delostrelectvo skutočne od juhu pracovalo. Ale rak.-uhorské čaty útočili od severozápadu a odtiaľ vtiahly do mesta. Jedna časť citadelly a dve pevnosti boli zničené.

Toto je terajší Brest Litovský. Od poltreťtia roka

stoja tieto rúmy opustené. Obyvatelia mesta sú v cudzine. Toto mesto zrkazy a opustenosti je určené k tomu, aby sa z neho pohol pokoj.

Zo židovského frontu.

Štvrt milióna vojakov dali krajine židia!

Za každej príležitosti s tým sa u nás vystatujú židia, že po čas svetovej vojny krajine dali štvrt milióna vojakov a nikomu nenapadne do ruky vziať ceruzku a spraviť malý rachunok. Nuž na krátko robíme to my v nasledovnom:

V Uhorsku býva 1 milión židov. Je ich dosť, nie ale viacej. Z tohoto pol milióna patrí ku ženskému pohlaviu. Ostane pol milióna. Počet židov niže 18. roku a vyše 50. roku činí najmenej 60 percentov celého k Uhorsku patriaceho židovstva. Dvestotisíc židov nachodí sa teda vo veku ku vojsku určenom. Z týchto ku vojenskej službe na žiaden pád niet viacej súcich ako 140 tisíc.

Včul ale predkladáme nasledovné otázky: z assentovaných židov kolko je oslobodených? (Udajne 25%-ov.) Kolki vykonávajú službu v kanceláriach, v skladoch, v stravujúcich stanicích? (Udajne 40%-ov.) Kolko ich

Lenin, predseda rady ruských ľudových komisárov.

je teda na fronte? Snáď štvrt milióna? To sa an s duplovanou kriedou nedá dokázať. Oproti tomu pred súdmi je dokázané, že najviacej válečných zločinov a priestupkov páchajú židia!

Prečo nenarukoval Chajim ku vojsku?

Chajim Raud, 19-ročný poľský žid z Haliče v septembri minulého roku stál pred assentačnou komisiou, ktorá ho uznala za súceho ku vojenskej službe. Začiatkom októbra by bol mal narukovať do Tarnova. Lenže sa Chajim Raud bál vojenčiny, nenarukoval, lež od svojho 16-ročného kamaráta Izáka Friedmanna požičal si rodný list a pod menom Izáka Friedmanna skrýval sa v Budapešti. Týmto vytiahol sa zpod vojenskej služby a preto ho štátne zastupiteľstvo obžalovalo zo zločinu spáchaného proti záujmom válčenia. Do rúk súdu dostal sa tak, že ho 22. októbra minulého roku tajní policajti vyzvali, aby sa legitimoval. Detektívom ukázal Friedmannov rodný list. Tajným policajtom vec bola podozrivá, ustálili, že majú do činenia nie s Izákom Friedmannom, lež s Chaimom Raudom a naskutku ho chceli zaviesť na políciu. Chajim Raud vtedy detektívom sľúbil 250 korún, ak ho pustia. Pre toto štátne zastupiteľstvo obžalovalo ho z podplácania.

Tieto dve záležitosti Chajima Rauda minule pojednávala budapeštianska trestná súdna stolica. Chajim bránil sa tým, že v októbri preto nenarukoval ku vojenskej službe, bo sem do Budapešti čakal svojho otea, s ktorým sa chcel rozlúčiť. Súdna stolica pre zločin spáchaný proti záujmom válčenia a pre prečin podplácania odsúdila ho na 6 mesiacov do žalára, na 1000 korún peňažnej pokuty a na vykázanie z krajiny na veky. Výrok súdnej stolice je právoplatný.

CHYRNIK.

Z ostrihomského arcibiskupstva. V dekanátskom okrese Szene dekanom sa stal Anton Roszipál, farár v Erzsébetkápolve; Mikuláš Martini, farár v Pozsonyivánke, vymenovaný je za okresného školdozorca; Jozef Hlavathy, farár v Istvánháze, stal sa dekanom okresu Selmechánya.

Veľkodušné dary arcikňazov. Kaločský arcibiskup dr. Arpád Várady kňazskému pensijnemu fondu svojho arcibiskupstva daroval 200.000 korún. Rožňavský biskup Ludvik Balás složil základinu 100.000 korún. Štvrtá časť úrokov má slúžiť k udržiavaniu kapitulských domov, druhá štvrtá časť k ročnému podporovaniu dekanov a okresných školdozorcov diecézy a polovica úrokov k ročnému podporovaniu farárov.

Osvietený pán biskup košický za válečné siroty. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie vlani v deň korunovania nášho slávne panujúceho kráľa Karola spišskej kapituli odovzdal 80.000 korún s tým ustanovením, aby za tie peniaze kúpili jeden vyznačený pozemok a aby tam k úcte Kráľovnej pokoja (Regina pacis) bol založený internát strednej školy, spojený s verejnou kaplnou, internátom učiteľskej prípravovne, ktorých povolaním bude napomáhať výchovu sirôt hlavne učiteľov a veriacich diecézy, ktorí vo vojne hrdinsky zomreli. Osvietený pán biskup košický teraz, z príleži-

prvého výročitého dňa korunovania na tento cieľ dal novších 100.000 korún a vyslovil tú svoju žiadosť, aby dobrodenia tejto ustanovizne svojho času v prvom rade byly udeľované synom padlých hrdinov spoločných peších plukov 34., 67. a 9. honv. pešieho pluku.

Válečný sirotinec v Nitre. Z Nitry píšú: Od nitranskeho kresťanského ženského spolku vedenú biskupskú útulňu, kde teraz opatrovali 24 detí, 1. jan. prevzal biskup gróf Vilhelm Batthány a dá ju pretvorit' vo válečný sirotinec. Do tohto sirotinca prijmu sa len válečné siroty.

Vyznačenie jezuitu. Jeho veličenstvo kráľ jezuitu Heinricha Ábela, známeho viedeňského sociálneho apoštola, z príležitosti 74. narodenín vyznačil s dôstojníckym krížom rádu Franca Jozefa.

V ručnej batožine slobodno viezť potraviny. Minister vnútorných záležitostí rozhodol, že si cestovatelia na železnici v ručnej batožine bez dopravného certifikátu môžu viezť potraviny. Ku tomuto rozhodnutiu ministromi príležitosť zavdalo, že žandári na stanici Csóka minulého leta zadržali 17 cestovateliek, potraviny im zhabali a hlavný slúžny v Törökkanizsi odsúdil ich každú na 8 dní zavretia a na väčšiu-menšiu peňažnú pokutu. Výrok hlavného slúžneho odobril aj podžupan torontálskej stolice a proti tomuto odsúdené ženy appellovaly ku ministromi vnútorných záležitostí. Minister obžalované ženy oslobodil zpod obžaloby a jej následkov a nariadil, aby im cena zhabaných potravín bola vynahradená. V odôvodnení svojho výroku minister hovorí, že ku potravinám vezeným v ručnej batožine dopravný certifikát potrebný je len vtedy, keď potraviny vezú za hranice krajín koruny uhorskej.

Prekazenie kšeftovania so soľou. Minister vnútorných záležitostí všetkým právomocnostiam krajiny poslal nariadenie, v ktorom poukazuje na to, že už dávnejšie naložil podžupanom a mešťanostom, aby ustálili maximálnu cenu soli. Toto sa na mnohých miestach nestalo. Medzi obecnstvom rozniesol sa chýr, že árár cenu soli zdvihne, následkom čoho jednotliví kupei veľa pýtajú za tento najvýznamnejší potravný článok. Minister teda vyzýva podžupanov a mešťanostov, aby ustálili najvyššiu cenu soli, jestli to dosiaľ ešte neurobili, cieľom prekazenia kšeftovania so soľou ale aby porobili najprísnejšie poriadky.

Mrtvoly nemožno viezť na železnici. Hlavné veliteľstvo armády vzhľadom na veľký nedostatok železničných vozňov dočasne zastavilo odvážanie mrtvol na železnici. Už vydané dovolenia tiež odvolali. V takých pádoch, keď je exhumovanie potrebné cieľom poznania mrtvoly, alebo keď ku odvezeniu mrtvoly neupotrebia železniciu, exhumovanie aj nabadúce môže byť povolené.

Príkladne odsúdená dráčka. Cena špulne cverán úradne ustálená je na 4 kor. 65 halierov a segedínska obchodníčka Imrichova Kochova špulňu cverán vo veľkom predsa predávala po 20—30 korún. Súd odsúdil ju na 6 mesiacov zavretia a na 2000 korún peňažnej pokuty.

Vojaci za vojakov. Náhradný bataillon 26. spoločného pešieho pluku ostrihonského usporiadal veľkolepé predstavenie v prospech invalidov a válečných vdov a sirôt pluku, ktoré sa tak mravne, jak hmotne nad každé očakávanie podarilo, bo sa na ten dobročinný cieľ dostalo vyše 2500 korún.

Menšie dávky cukru. Stravovacie oddelenie vrchnosti hl. mesta Budapešti upovedomuje obecnosť, že Krajský stravovací úrad vydal nariadenie, dľa ktorého jedna osoba na mesiac dostane najviac 750 grammov cukru, pretože sa v krajine toho roku o mnoho menej cukru dorobí ako vlani. Následkom tohto v Budapešti počnúc od 11. januára r. 1918. na jednu strižku cedule na cukor namiesto dosavadných 33 dekov slobodno predat a možno kúpiť len 25 dekov cukru. Na strižky pre šestonedielky vydaných náhradných cedul na cukor od 11. jan. namiesto dosavadných 25 dekov bude možno kúpiť len 15 dekov cukru.

Lieh z kukurice. Vzhľadom na neobyčajne zlé úrodu zemiakov stravovací minister dovolil, aby každá pálenica, ktorá svoje zemiaky prepustí Krajskej zemiaky sprostredkujúcej kancelárii, namiesto každých odovzdaných 100 metr. centov zemiakov dostala 37 metr. centov kukurice. Toto je pre pálenice nielen preto výhodnejšie, že kukuricu možno dlhšie udržať, lež aj preto, bo po vypálení kukurice zostanú omnoho cennejšie pomýje.

Dúha v januári. Z Ceglédu oznámili, že následkom ľavého počasia, ktoré trvalo za dva dni, celkom sa stopila hrubá vrstva snehu, ktorý nedávno napadol. V utorok, 8. januára popoludní okolo 4. hodiny pršal dážď, potom sa na východe zjavila dúha, ktorú dlho bolo vidieť.

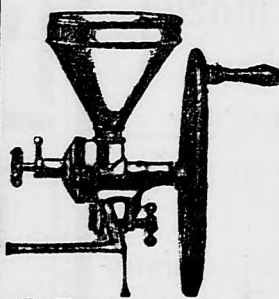
Tuhá zima vo Francúzsku. Z Zürichu oznamujú, že dľa parížskej zprávy vo viac častiach Francúzska, zvlášte na južných stranách, bola mimoriadne tuhá zima a snehové fujavice, čo železničnú premávku na viac miestach mýlilo. Telegrafové a telefonové spojenie bolo pretrhnuté.

Na siedmu uh. válečnú požičku v Richvalde (Spiš) značili ešte: Žofia Gonsorčík 1000, Joz. Merčák 500 a Ondrejova Ofčarčík z Hafky 1000 korún. Dovedna farnosť značila 12.050 korún. Na všetkých sedem válečných požičiek ale 122.000.

Biacovský a orzovjanský omšový fond vo Spiši na siedmu uh. válečnú požičku značil 27.600 korún.

Oheň. V Einsiedelnu (Spiš) 21. decembra zhorel dom grófký Festetich.

„TEXAS“ ručný mlynek k šrotovaniu.

„Texas rýchlo šrotujúci ručný mlynek je najlepší a najlacnejší terajšej doby, šrotuje každého druhu zrna kukuricu, pšenicu, ovos, jačmeň.“

Cena 100 korún

Trovy obalenia a franko poštovej dopravy 6 korún 42 hal.
— Cenník zdarma a franko. —
Zasiela :

ALOIS KIRALY následníka

Alexander Király
BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Omrzliny,

svrblavosť, svrab, hostec a každého druhu neduhy kože najlepšie hojaci prostriedok je

Borievková masť

Cena 3, 5 a 9 korún. K tomu patriace borievkové mydlo 5 korún. Zhotovuje

Gerő Sándor lekárnik, Nagykőrös 40.

Refaze pre rožnú lichvu

Stredného vyhotovenia 10 50 K. Ohlávkové retiazky polpevného vyhotovenia 5.20 kor. Trovy zaslania a zaobalenia obťažujú objednávateľa. Objednat možno s vopred doposlaním obnosu alebo s poštovou dobierkou.

Móric Lendvay,
vývozný dom.
Budapešť, VII.,
Kertész-utca 43.

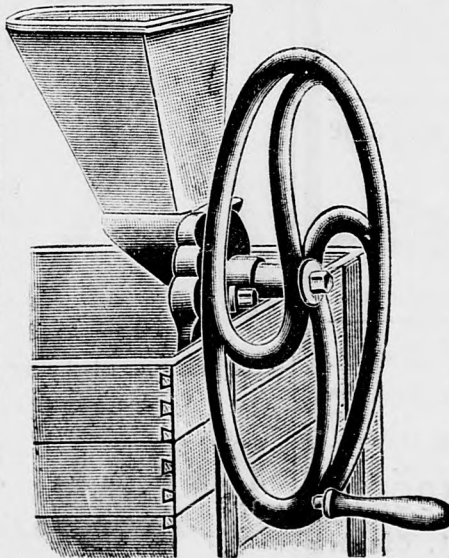

**Oznamy prijíma
administrácia**

„Kreštan“

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28.

Zázračný ručný mlynek k šrotovaniu.

Najlepší a najnovší ručný mlynek k šrotovaniu. Každého druhu zrna, kukuricu, pšenicu mele v naj-fajnejšiu múku.

Cena každého kusa 95 K

so zaobalením a franko zásielkou.

Zasiela :

Henrik Faludi a Spoločník
Budapest, V., Akadémia-utca 1.

Svrabl'avosť, hostec,

svrab najrýchlejšie hojí **Dr. Flesch-a**
pôvodná

„Barnavá masť“.

Nešpiní a je celkom bez zápachu. Teglik na
próbu K 2.30; malý teglik K 4.—; rodinný
teglik K 11.— Rozposiela

Dr. E. Flesch-a
„Korona“ lekáreň v Rabe (Győr).

Každý si sám môže! podošvy podrážať!

Upotrebovateľom bezprostredne zasielame.

Kožená ochrana podošvy „Gloria“

0.	1.
25-30	31-34
1.80	2.20
2.	3.
35-39	40-42
2.60	3.—
4.	
43-46	
3.40	

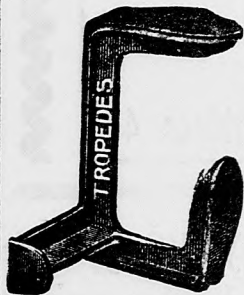
Z opravdo-
vej hustej
vojenskej
čistej podoš-
vovej kože.

Pvoriadnej, zvlášte
trvanlivej jakosti s klin-
cami k tomu patriacimi.

„TB. PEDES“

Železné kopyto K 9.50

s pomocou ktorého každý sám
ochranu na podošvy pribíjať
a menšie opravy prevádzkať
môže.

Pôvodné „Pikard“ K 1.—

„Makart“ K —.90

náčinia
ochrany podošvy a opät-
kov z ocele

a zo železa s cinkovanými kon-
čiarňami k upotrebeniu na ba-
kanče, čižmy a topánky robot-
nícke.

Ku fajnejším topánkam pre pánov, panie a deti

Illiput 80 hal.

náčinia z ocele s
cinkovaným oxido-
vaným končiarom.

Kavirs 80 hal.

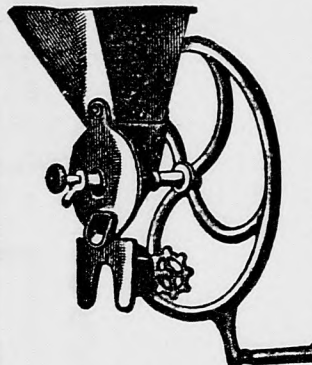
Obrázkový cenník zdarma a franko.

Z ochrany podošvy po pošte menej ako 6 náčinia
posielať nemôžeme. Odpredávateľom, stravujúcim
spolkom a objednávateľom väčšej zásoby výhody.

Imrich Kovács a Spoločník

Budapešť, IX/b. Üllői-ut 11. číslo.

Šrotujúci stroj.

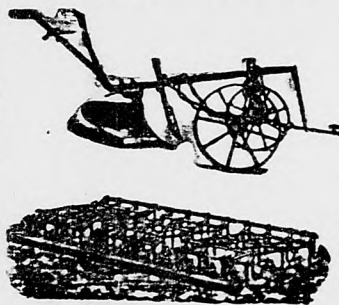
V hospodárstve nevyhnutne potrebný,
šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho,
ponevác stroj najdokonalejšie možno
regulovať. Lahkej práceschopnosti a
hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať
môže. Cena s obalením a zárukou **90**
korún, s prípravou na nohy **150**
korún.

Tieto stroje zhotovuje a
zasiela

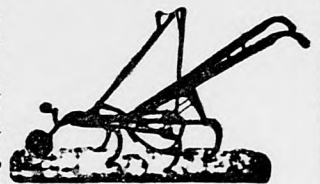
Imrich Tóth, Jászalsószentgyörgy.

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

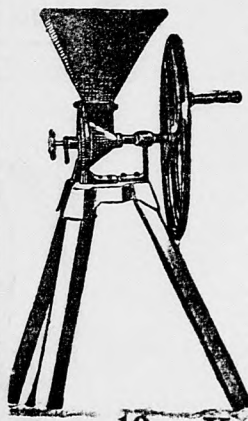
Najlacnejší a najlepší prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a želez-
ného tovaru veľ-
ký obchodný
dom. Zo skladu
zasiela zvláštnej
jakosti ocelový
pluh za **180.—**,
dvojitý pluh za
325. K. Juno americkú koňskú motyku
za **200.— K.** (prevádza 5 ľudí robotu) Železnú
bránu za **100.— K.** Veľký obrázkový cenník
na žiadosť posielame zdarma.

NAJDOKONALEJŠÍ MLYNEK!

10.— K závdavok.

K odporúčaníu mlynky bezodkladne objednať.
Výlučná adresa objednania:

PAVEL SOHR

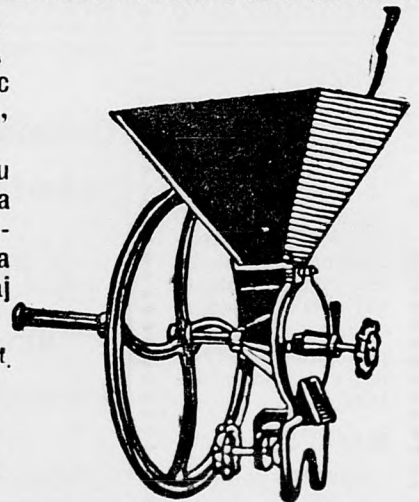
Somogyzil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom,
každého druhu o ilie somleť môže na kašu a v akej-
kľovek fajnosti. Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena K. 150.

Tenistý stroj k
pripraveniu na
stôlal-bopostavec
bez nôh **K 120**,
menší k domá-
cemu upotrebeniu
K 80. Objednania
prosíme na pošto-
vej poukázke a
zaslať treba aj

Železničnú stanicu objednávateľa
treba udať.